

EÖRSI GYULA AZ AMERIKAI IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

(Jogi és Államigazgatási Könyv- és Folyóiratkiadó. Bp. 1953.)

A múlt évben jelent meg Eörsi elvtárs könyve »Az amerikai igazságszolgáltatás« címmel. Az érdekes és igen nagy anyagot feldolgozó könyv azt mutatja be, hogy az Amerikai Egyesült Államok monopolistáinak fasizálódásra való törekvése hogyan jelentkezik a jog és az állam területén.

A munka fő célkitűzését Eörsi elvtárs, helyesen, annak dokumentálásában látta, hogy a »burzsoá-demokratikus szabadságjogok zászlájának eldobása« hogyan eredményezte a burzsoá-demokratikus jogrendszer szétzüllését az Amerikai Egyesült Államokban.

A szerző célkitűzését nem az USA egész jogrendszerének ismertetésével oldja meg, hanem elsősorban egyes olyan törvények ismertetésén keresztül, amelyek a legjellemzőbbek az USA mai fasizálódó államára: mint a Smith-törvény, a MacCarran-Wood-törvény, a MacCarran-Walter-törvény, stb. A könyv érdeme, hogy ezeket a törvényeket nemcsak rendelkezésein keresztül tárgyalja, hanem vizsgálja a törvényen alapuló fasiszta gyakorlatot is.

Az egész könyvön keresztülhúzódik a szerzőnek az a helyes törekvése, hogy bemutassa az idézett törvények alkotmányellenességét, az alkotmánnyal való szembenállásukat; bemutassa, hogy ezek a törvények hogyan törik át a burzsoá formális »törvényességet« is. Igen érdekesen és sokoldalúan beszél ugyanakkor arról, hogy a burzsoá-demokratikus jogrendszer formalizmusa és hazugsága milyen módon teszi lehetővé, hogy ezek a fasiszta törvények a formális demokrácia elvével, a burzsoá »törvényesség« elvével leplezhessék magukat, hogy a burzsoá demokrácia formái mögött a fasiszmus lényege húzódhassék meg. Különösen kitűnik ez a Legfelső Bíróság határozatainak indoklásaiából, amelyek a fasiszta törvényeket és bírósági ítéleteket »szentesítik« és amelyek éppen azt szeretnék behozonyítani, hogy a legfasisztább törvények sem ellenkeznek a burzsoá-demokrácia elvein felépülő alkotmánnyal és »törvényességgel«. Ugyanakkor az idézett törvényeken keresztül bemutatja a szerző, hogy a fasizálódó monopoltőke hatalma mégis mindjobban kénytelen leplelni magát: eldobni a burzsoá-demokratikus jogrendszer tartalmavál a burzsoá-demokratikus jogrendszer formáit is. Különösen megmutatkozik ez a bírósági eljárásjogi szabályok semmibe vételénél — pl. a védőügyvédek bírósági tárgya-

lason kívüli elítélésnél az első Smith-perben. (86—87 old.) De ez a kénytelen leplezés mutatkozik továbbá a Legfelső Bíróságnak abban a határozatában is, amely az »internálás« kérdését a »civiljogi« eljárás közé sorolja. (225—226 old.)

Foglalkozik a szerző a fasizálódó állam leglényegesebb intézményeivel, a Legfelső Bírósággal, a Kongresszussal, és bizonyos mértékig a Köztársasági Elnök szerepével is. Sorra veszi a tömegek megfélemlítésének legfontosabb intézményeit: az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság, a közalkalmazottak »hűség« vizsgálatait, stb.

Eörsi elvtárs világosan szemlélteti, hogy itt a fasizmus teljes bevezetésének előkészítéséről van szó. Ennek érdekében a monopolizáció fő célja a haladás és a demokrácia legkövetkezetesebb képviselőjének — tehát számukra a legveszélyesebb ellenségnek — az Amerikai Kommunista Pártnak szétzúzása. Leírja, hogy ez a kísérlet jelenleg két módszerrel folyik: egyrészt a Kommunista Párt legjobb, legbátrabb harcosainak megsemmisítése, bebörtönzése útján, másrészt a tömegeknek a Kommunista Párttól való elszakítás útján. Mindkét célkitűzésnek jellegzetes módszere a megfélemlítés, a hisztéria, a bizonytalanság keltése, ami ma az egész amerikai életre jellemző. Különös élességgel mutatják ezt a célkitűzést a kommunista Smith-perék és a »belső biztonsági törvény« intézkedései. A Kommunista Párt ellen folyó hajszának ugyanakkor sajátos vonása, hogy az amerikai fasiszta erők ezen a téren is igyekeznek a burzsoádemokrácia formális keretein belül maradni: a legálisan működő párt tényleges tevékenységét gyakorlatilag semmivé tenni. A további cél persze az Amerikai Kommunista Pártot illegálisba kényszeríteni és bevezetni a nyílt, a formális burzsoádemokráciával sem takarózó fasiszta diktatúrát. A harc azonban nemcsak a kommunisták, a Kommunista Párt ellen folyik, hanem a »kommunista üldözés« leple alatt minden haladó, a fasizmussal szembenálló erővel szemben. Az emberiség előtt e módszer nem ismeretlen: Hitler alkalmazta először a fasiszta diktatúra bevezetése, a II. világháború előkészítése érdekében. A legjellemzőbb tény erre a »belső biztonsági törvény« rendelkezése, amely a »kommunista mozgalom« cím alá sorol minden haladó, a fasizmussal szembenálló mozgalmat. (178—179 old.) A fasizálódó Amerikának ezt az oldalát, ezt az alapvető kérdését a szerző igen részletesen és élénk színekkel tárgyalja.

Arra is utal helyesen Eörsi elvtárs, hogy a fasizmus amerikai változata új nemzetközi körülmények között igyekszik hatalomra jutni. Ezek az új körülmények (mint a nemzetközi osztályerőviszonyok megváltozása, az amerikai népnek a fasizmus elleni harcában szerzett tapasztalatai, stb.) feltétlenül háttással vannak a fasiszta erők uralomrajutására, azok módszereire, létrejöttére anélkül, hogy ez a fasiszta törekvések lényegét és tartalmát érintené.

Szól a szerző arról, hogy az államhatalmi ágak megosztásának burzsoá elmélete és az ehhez kapcsolódó »biztonsági elmélet« hogyan hamisítja meg a

burzsoá állam lényegét. Megmutatja, hogy minden hatalmi ágazat — a törvényhozó, végrehajtó és a bírói hatalom — hogyan szolgálja ki a monopoltőkét, a monopoltőkének a fasiszta diktatúrára irányuló törekvését. Megvilágítja, hogy ezek az állami szervek hogyan próbálják leplezni az államon keresztül megnyilvánuló monopoltőke egyre diktatórikusabb hatalmát a jog burzsoá-demokratikus formáival. Ezen keresztül leírja a szerző, hogy az amerikai jogászok nagy része mennyire »nem becsüli önmagát« és mennyire »nem becsülik eladó mesterséggé vált hivatásukat«. (20. old.)

Általában : az Eörsi elvtárs könyvében összefogott és felhalmozott anyag cáfolhatatlan bizonyítéka a burzsoá-demokratikus jogrendszer sárbatiprásának, megsemmisítésének. A megvizsgált tények bizonyítják az USA jogrendszerének fasizálódását. Eörsi elvtárs könyvében igyekezett megmutatni azt az utat is, amelyen az amerikai finánctóke belpolitikája halad a nyílt fasiszta diktatúra bevezetése felé és ugyanakkor — ha nagy vonásokban is — utalt ennek a belpolitikának külpolitikai vonatkozásaira is.

A könyv ilyen tartalmának megismerése után önkénytelenül felmerül a kérdés, hogy miért »Az amerikai igazságszolgáltatás« a könyv címe? Miért ezt a címet adta a szerző könyvének, amikor ez nem fejezi ki hűen a könyv tartalmát és mondanivalóját. Igaz, hogy a könyv jórésze az igazságszolgáltatás szerveiről, a bíróságokról szól, de igen sok rész tárgyalja az állam egyéb szerveinek fasizálódását is. Azt hiszem, hogy a címnek ilyen megválasztása szoros összefüggésben van azzal, hogy a könyv mondanivalója nem elég rendszeres, nem elég egységesen összefogott egész.

Eörsi elvtárs könyvének elolvasása után igen nagy anyaghalmazzal ismerkedik meg az olvasó anélkül azonban, hogy a szerző rendszerezte volna azokat. Ez feltétlenül a könyv rossz rendszeréből és egyéb hibáiból következik.

A hibák okát véleményem szerint két irányban kell keresnünk. Az egyik ok az, hogy Eörsi elvtárs összegyűjtött — kétségtelenül nagyméretű és érdekes — óriási anyagát mindenképpen el akarta helyezni könyvében, de nem kereste meg az ehhez szükséges rendszert, ami túlszufoltságot, áttekinthetelenséget eredményezett. Feltétlenül erre a tényre utal az a sok lábjegyzet is, amely Eörsi elvtárs könyvében lapról-lapra megtalálható.

A másik ok, amely véleményem szerint a könyv rendszertelenségét idézi elő az, hogy Eörsi elvtárs a feldolgozott jogi anyagot nem elemezte elvi egységben. Nem mutatta meg, hogy az általa ismertett jogszabályok és jogintézmények hogyan viszonylanak az állam és a jogrendszer egészéhez. Anélkül beszélt pl. a Legfelső Bíróságról, hogy annak lényegét, az államszervezetbe elfoglalt helyét megmutatta volna. Ez elől az ismertetés elől Eörsi elvtársnak akkor sem lett volna szabad kitérni, ha kizárólag szakemberek számára, jogászok számára írta volna könyvét. A könyv tartalmából és stílusából azonban inkább az derül ki, hogy Eörsi elvtárs nemcsak a szakemberek számára írt, hanem inkább ezen túlmenően a szakmától távolálló elvtársak számára is.

A könyvnek elvi szempontból való rendszerezése feltétlenül érthetőbbé és világosabbá tette volna a könyv mondanivalóját is.

Eörsi elvtárs azonban ideológiai szempontból sem igyekezett anyagát feldolgozni. Így nem a fasizmus lényegéből, annak osztálytartalmából indult ki, hogy ebből a szempontból vonhassa le a döntő tanulságokat. Bár Eörsi elvtárs megemlíti, hogy az amerikai fasizmus más történelmi körülmények között jön létre mint az előzőek, de az ebből eredő következtetést nem tudja tovább vinni, az e sajátosságokból eredő következtetéseket éppen az állam és jog szempontjából nem tudja levonni. Így nem mutatja meg az amerikai fasizálódás és a német fasizmus azonosságát és a kettő közötti formai különbséget. Ennek folytán abban sem tud állástfoglalni, hogy milyen módszerekkel kell és lehet harcolni az amerikai fasizálódás ellen.

Az ismertetett könyv ezen hibái eredményezik azt, hogy az egész mű inkább olyan adathalmaznak hat, amelyet az olvasó nem tud kellőképpen felhasználni, bár meg van győződve arról, hogy igen sok új, érdekes és eddig ismeretlen adattal ismerkedett meg. Ezt Eörsi elvtárs maga is érezte, amikor a könyv utolsó oldalain egy összefoglalást akart adni. Azonban ezzel a kérdést nem tudta megoldani, mert ezzel a könyv szerkezetén nem tudott változtatni. Másrészt ebben az összefoglalóban sem a lényeges elvi tanulságokat összegezte, hanem lényegében a könyv rövid vázlatát adta.

A könyv hibája végül az is, hogy az intézmények és a jogszabályok keletkezésénél nem mutatott rá a szerző a fináncsőke közvetlen akaratára, a fináncsőkével való közvetlen kapcsolatára. Ennek folytán a könyv olvasásakor az olvasónak az az érzése, hogy az amerikai államgépezet legfőbb hibája, hogy a szélhámosok, a spiclik, a legnagyobb karrieristák uralma alá került. — Ez feltétlenül igaz, de nem ok nélkül van így, hanem a fináncsőke jól meg gondolt akaratából. Ezt a hibát Eörsi elvtárs is érzi, amikor a könyv végén a 240—245 oldalakon éppen ezt a törvényszerűséget igyekszik konkrét adatokkal kimutatni, de ez a módszer már nem vezethet teljes eredményre.

A könyv ismertetett hibái mellett — amelyek a könyv érthetőségét zavarják és amelyek Eörsi elvtársat konkrétabb és lényeges tanulságok levonásában akadályozták meg — a benne feldolgozott nagy anyag folytán igen értékes nemcsak a jogászok, hanem a tudomány más dolgozói számára is. Eörsi elvtárs könyve is igazolja, a halhatatlan Sztálin zseniális megállapítását: a burzsoázia a burzsoá-demokratikus szabadságjogok »... helyére a kizsákmányoló kisebbség teljesjogúságának és a polgárok kizsákmányolt többsége jogfoszottságának elve került. A burzsoá-demokratikus szabadságjogok zászlaját félrelökték«.

Schmidt Péter